
ÖTÜKEN

KÖTÜLÜĞÜN MİTLERİ

-Tanrıların Kötülükleri, Canavarlar ve İfritler-

Mahir Şanlı

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1569
KÜLTÜR SERİSİ: 895

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-983-4

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TIC. LTD. ŞTI.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

MAHİR ŞANLI: Kökleri Ahıska'ya dayanan, aslen Karslı olan yazar Belçika'da ikamet etmektedir. 1977 yılında İstanbul'da doğmuş ilk ve orta öğrenimini yine İstanbul'da tamamlamıştır. Makina ressamlığı bölümünü bitirdikten sonra Kafkas Üniversitesi'nde işletmecilik üzerine öğrenimine devam etmiştir.

Lise yıllarından itibaren yazmaya başlayan Mahir ŞANLI'nın ilk basılı eseri 2008 yılında çıkan *Nostradamus ve Türkiye'nin Geleceği* adlı inceleme kitabıdır. Yazar bu kitabında Fransız kâhin Michel de Nostradamus'un Türkiye ile alakalı kehanetlerini bir araya getirerek Türk okura sunmuştur. 2009 yılında yayınlanan *Alpaslan'a Mektuplar* adlı derlemesi ise Galatasaray camiası için önemli bir yere sahip Alpaslan Dikmen anısına hazırlanmıştır. 2016 yılında ise ilk romanı olan *Umut*'u okuyucuyla buluşturmuştur. Ara vermeden başladığı ikinci romanı *Talih*'i de bir sonraki yıl, 2017 Kasım'ında yayıma hazırlamıştır. Her iki romanda da yazarın mitolojiye olan tutkusu gözlemlenmektedir. Bu tutku önce Mitoloji Dünyası adlı platformun doğmasına, bu sayede de mitoloji tutkunlarının bir araya gelmesine vesile olmuştur. Yazarın 2019 yılında Evren, Köken ve Yaratılış Mitleri isimli kitabı da Ötüken Neşriyat tarafından yayımlanmıştır.

Kendine ait internet sitesinde edebi yazıları bulunan ve bunun yanı sıra *İhtar* ve *Bağımsız Gazete* adlı gazeteler ile *Kendine Doğru* ve *Kars*'a adlı dergiler için de yazılar kaleme alan Şanlı, evli ve iki çocuk sahibidir.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz 9
Giriş 11

KÖGÜDEY MERGEN
Türk-Altay Mitolojisi 17
BALDER'in akıbeti
İskandinav Mitolojisi 29
MEDUSA
Yunan Mitolojisi 39
DEVALARLA SURALARIN MÜCADELESİ
Hint Mitolojisi 47
LİLİTH
İbrani Mitolojisi 55
CUCHULAİNN İLE MEDB
Kelt Mitolojisi 63
BATA'NIN YOLCULUĞU
Mısır Mitolojisi 73
SUSANO O
Japon Mitolojisi 83
MAYMUN TANRI
Çin Mitolojisi 91
RÜSTEM İLE SOHRAB
Fars Mitolojisi 101
AİNO'NUN ÖLÜMÜ
Fin Mitolojisi 111
NİNURTA VE ANZU
Mezopotamya Mitolojisi 119
İVAN İLE ÖLÜMSÜZ KOŞEY
Slav Mitolojisi 129
SİEGFRİED & EJDERHA FAFNİR
Cermen Mitolojisi 141

GÖKKUŞAĞI YILANI
Aborjin Mitolojisi 151
SOSLAN İLE TOTRAZ
Çerkez Mitolojisi 159
ANWE İLe WENDİGO
Kızılderili Söylencesi 171
KLUDDE
Belçika Sagası 179
TEPEGÖZ İLE BASAT
Dede Korkut 187
DİONYSOS
Yunan Mitolojsi 195
LOKİ'NİN CEZASI
İskandinav Mitolojisi 205
BABA YAGA & GÜZEL VASİLİSSA
Rus Mitolojisi 213

Son Söz 223
Kaynakça 231

ÖN SÖZ

Evren, Yaratılış ve Köken Mitleri'nin ön sözünde, kitabı bir serinin ilk eseri olarak düşündüğümüzü vurgulamıştık. Bu düşüncemiz, siz kıymetli okuyucuların göstermiş olduğu ilgi sayesinde hayata geçti ve elinizdeki kitap serinin ikinci kitabı olarak tarafımızca kaleme alındı.

İlk kitapta da izah ettiğimiz gibi bu serinin yazılma amacı ülkemizde hak ettiği ilgiyi görmediğini düşündüğümüz mitolojiyi daha geniş kitlelerle buluşturmaktır. Bunun da okuyucuyu detaya boğmadan, yalın ve anlaşılabilir bir dille ve mitolojinin özünü sunmakla mümkün olabileceği fikrindeyiz. Bu bağlamda yazdıklarımızın akademik nitelikte bir eser olmadığının da tekrar altını çizmek durumundayız. Kitabımızda yer verdiğimiz mitler yüze yakın eser incelenerek derlenmiş ve özgün birer metin hâline getirilerek siz kıymetli okuyuculara sunulmuştur. Mitlere yer verirken yalnızca ilgi çekici hikâyeye sahip olması gözetilmemiş, aynı zamanda ait olduğu kültürler hakkında okuyucuya azami ölçüde bilgi verebilmesine de dikkat edilmiştir.

Eser kaleme alınırken kaynak eserlerdeki içerikten sapmama hususuna özen gösterilmiştir. Kitapta yer verdiğimiz metinlerde kimi zaman birden fazla hikâyenin kurguya uygun şekilde birleştirilip tek bir hikâyeye dönüştürülmesi yöntemi de izlenmiştir. Buradaki amaç konu bütünlüğünü koruyarak daha fazla içeriği okuyucuya sunmaktır.

"Ötekiler" olarak da niteleyebileceğimiz karakterlerin, kötünün, çirkinin, sevilmeyenin daha çok yer bulduğu bu kitabın, mitoloji ve kültürler hakkındaki fikirlerinize yeni bakış açıları kazandıracağını umuyoruz.

Yaratılış mitlerine göre daha az bilinen bu mitleri severek okuyacağınıza ve bu güzel hikâyelerin belleğinizde yer edineceğine inanıyoruz. Kitapta emeği geçen:

Düşünce aşamasından son okumasına kadar hiçbir desteğini esirgemeyen editörüm İrem TUNAY'a,

Ötüken Neşriyat'ın gülen yüzü, kıymetli dostum Ayşegül Büşra PAKSOY'a,

Mitoloji Dünyası'nın çalışkan valkürleri, Kübra TÜRLÜ ve Nur AVCI'ya,

Gerek ilk okumada gerekse de Almanca metinlerin özenle çevrilmesinde emek veren Elçin TOKAN'a,

Hikâyelere muhteşem çizimleriyle hayat veren Aslıhan Kübra COŞGUN'a,

Felemenkçe çevirileri yanı sıra İngilizce metinlerin çevirisinde de yardımını esirgemeyen kızım Jale'ye,

"Benim adım neden yok?" diye azarlamaması için de küçük kızım Nisa'ya,

İstediğim eserler konusunda yardımını esirgemeyen Sint-Niklaas Şehir Kütüphanesi'nin güler yüzlü çalışanlarına:

Sonsuz teşekkürlerimle…

Mahir Şanlı

GİRİŞ

MİTOLOJİYİ daha fazla okurla buluşturma amacıyla çıktığımız bu yolun ikinci durağındayız. İlk kitabımızda **"Evren, Yaratılış ve Köken Mitleri"**ni anlatmış, panteonların başlıca tanrılarını okuyucuya tanıtmaya çalışmıştık. Okuyucunun kitaba olan ilgisi ve sonrasında aldığımız geri dönüşler bu amacımıza ciddi manada ulaştığımızı gösterdi. Bu durum bizim için hem büyük bir mutluluk kaynağı hem de yeni kitabın yazımı hususunda ciddi bir motivasyon oldu.

Yaratılış mitleri, mitoloji alanında üzerinde en çok çalışılan metinler olması hasebiyle bu mitlere ulaşabileceğimiz kaynaklar daha zengindi. Bu kez üzerinde daha az çalışılan ve dolayısıyla daha az bilinen bir madene yöneldik: Kötülüğe. Bu bağlamda kaynaklar daha kısıtlıydı. Dolayısıyla çalışmamız daha meşakkatli olsa da yazım sürecimizin çok daha keyifli geçtiğini söyleyebiliriz.

Kaynakların kısıtlı olmasının yegâne sebebi ise el üstünde tutulanın her zaman iyiler ve iyilikler olmasıydı. Olması gereken budur da… Güzelin, iyinin, erdemlinin yüceltilmesi her çağda tercih edilen bir yoldur. İnsanlar okurken, dinlerken, izlerken de bu doğrultuda tercihler ortaya koyarlar. İyiler kazanmalı, kötü mutlaka yenilmeli, hazırlanan iksir işe yaramalı, at kahramanın tam ihtiyacı olduğu an yanında bitmelidir. **"İlahi adalet"** bir şekilde tecelli etmelidir. Çocuklar dinledikleri masallardan, büyüklerse okudukları eserlerden bunu beklemektedirler. Çünkü gerçek hayatta her kötülük cezasını bulamamaktadır. Yaşadığımız her olayda adalet -en azından bizim beklediğimiz şekilde- tecelli etmemektedir. Bunları ütopik bulan, acının ve kaybın gerçeklik olduğunu kabul edenler elbette vardır ve onlar için trajediler yazılmıştır. Ne var ki trajediler mutlu sonla biten eserlerin yanında azınlıktadır.

Bu durumu doğal bulmakla beraber insanlara doğruyu öğretmede kötülerin, kötülüklerin de iyiler ve iyilikler kadar önemli olduğuna inanmaktayız. Bu sebeple kötüleri ve kötü-

lükleri bünyesinde barındıran bir kitabı okuyucuyla buluşturmak için özenle çalışmaya başladık.

Kötülük dendiğinde hâliyle akla iblisler, canavarlar, kötü ruhlar gelmektedir. Kitabımızda ağırlıklı olarak bu karakterleri işledik ve fakat onlarla beraber iyi tanrılar olarak bilinen, eski çağlarda kendilerine büyük hürmet gösterilen tanrıların kötülüklerine de yer verdik. Böylece kötülüğün aslında göreceli bir kavram olduğunu siz okuyucularımıza gösterebilmeyi ve bakış açısının ne denli önemli olduğunu kanıtlamayı hedefledik. Bununla birlikte net teşhisten ziyade olabildiğince farklı pencereler açarak okuyucuyu hikâyelerdeki kötüyü ve kötülüğü teşhiste özgür bırakmaya çalıştık.

* * * * *

Pagan inançlarıyla semavi dinler arasındaki en büyük fark nedir diye sorulmuş olsa cevabımız **"kusur"** olurdu. Semavi dinlerdeki tanrı kusursuzdur. Her şeyin en doğrusunu bilir, yanlıştan ve kusurdan münezzehtir. Öyle ki kusursuzluk ve her şeyi bilme, tanrı olgusunun olmazsa olmazlarındandır.

Oysa mitlere baktığımızda tam tersi bir tabloyla karşılaşmaktayız. Tanrıların her şeyi bilmediğini, hatta öğrenmek için bedel ödediğini görmekteyiz. Keza tanrıların kusursuzlukları da kesinlikle söz konusu değildir; hata yapar, suç işler, zaman zaman zaaflarına yenik düşerler.

Çünkü o dönemin insanları, tanrıları da kendileri gibi hayal etmişlerdir. Tıpkı onlar gibi tanrıları da uyur, yemek yer, âşık olurlardı. Birbirlerini delice kıskanır, hasımlarıyla amansız mücadelelere girişirlerdi. İki bin yıllık öykülerin hâlâ daha ilgiyle okunuyor olmasının belki de en büyük nedeni buydu: Tanrılar ile insanlar arasındaki benzerlikler...

Onlar, tanrı olsalar dahi kendilerinden başarılı olan kardeşlerini kıskanır, kendilerini sevmeyen kadınlara âşık olur, istenmedikleri hâlde onları elde etmeye çalışır, bedel ödetirken

aşırıya kaçarlar. Suçu olmayanların zarar görmesini umursamazlar. Çünkü ilkel tanrıların egoları vardır. Bu egoları öyle güçlüdür ki insanların cezalandırılmaları için suç işlemelerine bile gerek yoktur. Güzellikleri ya da herhangi bir konuda sergiledikleri üstün yetenekleri tanrıların gazabını üzerlerine çekmeleri için yeterlidir.

* * * * *

Kitabımızda farklı kültürlere ait yirmi iki hikâyeyi okuyacaksınız. Bu hikâyeler yüze yakın kaynak taranarak ve bunların yarısından fazlasından yararlanılarak derlenmiştir. Hikâyelerin tamamı orijinal metinlerine sadık kalınarak ve fakat özgünce kaleme alınmıştır. Bu kez salt mitlerle de yetinmedik. İçinde mitolojik ögeler barındıran söylence ve efsanelere de yer verdik. Bu sayede çeşitliliği artırmayı hedefledik. İlk kitapta olduğu gibi bunda da yalnızca Kalavela'dan alıntıladığımız bölümün anlatım tarzına dokunmadık. Ondaki edebi lezzeti bozmaktan imtina ettik ve yalnızca çevirisini koymakla yetindik.

Yaratılış mitlerinde izlediğimiz "panteonları azami ölçüde tanıtma" amacına bu kitapta da olabildiğince dikkat etmeye çalıştık. Mitolojiyi tanıtma ve sevdirme amacımız bunu yapmayı gerektiriyordu. O sebeple kötülük içeren mitler arasında, tanrılarla ilişkili olanlar öncelikli tercihimiz oldu. Başta da belirttiğimiz üzere bu mitleri sunarken farklı bir pencere açma gayretiyle hareket ederek klişeden ve ön yargıdan olabildiğince uzak durmaya çalıştık. **"Ötekiler"** olarak niteleyebileceğimiz kimi karakterlere karşı bakış açısını değiştirebilmemiz bizim için hatırı sayılır bir başarı olacaktır.

Kötülerin de size mitolojiyi sevdireceğini umuyor, kaleme alış sürecinde tercüme ya da yorumlamadan kaynaklı hatalarımız olduysa affınıza sığınıyoruz.

KÖGÜDEY MERGEN



Türk-Altay Mitolojisi

ALTAY Dağları'nın sunduğu nimetlerden yararlanarak ailesini ve obasını rahata erdiren bir bey yaşardı. Onun adı Maaday Kara'ydı. Maaday Kara, obası bu zenginliklere ulaşabilsin diye tüm ömrünü harcamıştı. Ne var ki kendisi en büyük zenginlikten mahrum kalmıştı. Gök Teŋri[1] ona bir evlat vermemişti. O yine de Teŋri'ye gönül koymamış, yazgısına boyun eğmişti

Yaşlı Maaday Kara artık hayatının son demindeydi. Yine de bilgisiyle obasına yol göstermeye devam ediyordu. Bir gün karısı Altın Targa ile yurtlarından biraz uzaktaki yaylada uyuyorlardı. Kocasından önce uyanan Altın Targa yurtlarına doğru baktığında ne bir otağ ne bir insan ne de bir hayvan görmüştü. Telaşla Maaday Kara'yı uyandırdı. Yaşlı bilge uyandı, giyinip kuşandı ve ovaya indi. Gerçekten obanın kurulduğu ovada kimsecikler yoktu. Bu alışılmadık duruma anlam veremedi Maaday Kara. Karısını ardında bıraktı, emektar atına atlayıp halkını bulmak üzere yola koyuldu. Diyar diyar gezdi, sonunda halkının ve mallarının Erlik Han'ın damadı Kara Kula tarafından götürüldüğünü öğrendi. O an bir evladı olmadığına daha çok içerledi. Kendisi bu yaşta bile mücadeleye girebilirdi ancak sırtını yaslayabileceği bir kişi bile yoktu. Hele ki kendisi gibi gözü kara bir evladı olsa bu mücadeleden galip çıkması işten bile olmayabilirdi.

Aylar sonra evine geri dönen Maaday Kara bir mucize ile karşılaştı. Yaşlı karısı bir erkek çocuk doğurmuştu. Çocuğun kürek kemikleri arasında belirgin bir ben vardı. Bu yaşta bir kadından dünyaya gelmiş olması, kürek kemikleri arasında da bir ben olması harikuladelik alametleriydi. Geç gelen evlat Maaday Kara'yı içten içe mutlu etmişti

[1] "Tengri" yazımı tam olarak doğru kabul edilmediğinden biz bundan sonra bu kullanımı tercih edeceğiz.

fakat ruhuna tarif edemediği bir endişe çöreklenmişti. Bu endişe Kara Kula'nın geri gelmesiydi. Karı koca artık kocamışlardı, kendilerine gelecek bir fenalık onları korkutmuyordu. Tek dertleri bu mucize bebekti ve ne yapıp edip onu korumalıydılar. Maaday Kara uzun uzun düşündü, aklına gelen yegâne fikir tanrıların gönderdiği bu çocuğu yine onlara teslim etmekti. O yüzden oğlunu doğanın güvenli kollarına bırakmaya karar verdi.

Altın Targa da kocasıyla aynı fikirdeydi. Oğlunu bir beşiğe yerleştirdi, yanına bir miktar azık koydu ve Altay'a emanet etmesi için babasına verdi. Maaday Kara çocuğu alıp Altayların bağrına götürdü ve onu bir kayın ağacının dibine bıraktı. *"Artık bu yalçın dağlar babandır, bu kudretli ağaç anandır. Başı karlı Altay seni kollasın, gür kayın seni beslesin."* diyerek oğluyla vedalaştı.

Yurduna döndükten birkaç gün sonra kara haberler duyulmaya başladı. Kara Kula artık yalnızca yağmalarla yetinmiyordu. Tek amacı yetmiş kağanı yenip yetmiş yurda han olmaktı. Aç kurtları andıran ordusuyla bunu başarması da uzun zaman almadı. Maaday Kara'nın dediği oldu ve onun yurduna da tekrar geldi. Kara Kula yaşlı adamın bir oğlu olduğunu duymuştu ve bunun hayra alamet olmadığı fikrindeydi. Onu nereye sakladığını ne kadar sorsa da ne Maaday Kara'dan ne de karısından bir cevap alabildi. Hısımlarını soruşturan Kara Kula, zayıf iradeli bir adamdan Maaday Kara'nın çocuğu dağa götürdüğünü öğrendi.

Kara Kula, yanında askerleri olduğu hâlde çocuğu aramak üzere dağın yolunu tuttu. Henüz çok yol kat etmemişlerdi ki şiddetli bir fırtına koptu. Rüzgâr o kadar sert esiyordu ki atları adım atamaz hâle geldi. Nihayetinde geri dönmek zorunda kaldılar. Kara Kula, Maaday Kara ve civar yurtlardaki tüm hısımlarını diğer esirleri yaptığı gibi kendi yurduna götürmeye karar verdi.

Henüz yola çıkmışlardı ki ganimet olarak götürdüğü

atların içinden bir boz tay kaçıp hızla Altay'ın yolunu tuttu. Kara Kula bu tayın kayıp çocuğa yardım etmek için kaçtığını anlamıştı. Askerlerine tayı vurmalarını emretti. Tayın üstüne yağmur gibi ok yağmaya başladı ama bir tanesi dahi ona değmedi. Kara Kula öfkeden deliye dönmüştü, tayı kovalamaya başladı. Ne kadar uğraşsa da yakalamayı başaramadı. Karısı Kara Taacı'nın[2] onun emrine verdiği yedi kara kurt ile dokuz kara kuzgunu hem boz tayı hem de kayıp çocuğu bulmaları için görevlendirip Altaylara gönderdi. Gök Teŋri; dokuz kara kuzgun bulamasın, yedi kara kurt yiyemesin diye boz tayı mavi bir ineğe dönüştürdü.

Önce mavi inek sonra da Maaday Kara'nın oğlu Ötüken Ana[3] tarafından bulundu ve ikisi de onun tarafından koruyup kollandı. Küçük çocuk mavi ineğin sütüyle beslendi ve çabucak büyüdü. Ötüken Ana ona ok atmayı, kılıç sallamayı, kötülerden nasıl korunacağını öğretti. O kadar akıllıydı ki her söyleneni bir seferde anlıyordu. Kısa süre zarfında, bir atışta yetmiş tavşanı vuracak kadar usta bir okçu, tek başına yetmiş bahadırla vuruşacak kadar yetenekli bir savaşçı hâline geldi.

Aradan yıllar geçmesine karşın ne kara kuzgunlar ne de kara kurtlar görevlerini unutmuşlardı. Altay'ın her yerinde hâlâ onu, Maaday Kara'nın kayıp oğlunu arıyorlardı. Çocuk büyüyüp usta bir avcı olduktan sonra Ötüken Ana onu daha fazla saklayamaz oldu. Dağlarda bayırlarda av peşinde koşan çocuk da nihayetinde kara kuzgunlar tarafından görüldü. Kara kuzgunlar kara kurtlara haber verdiler ve onlar da yıllardır peşlerinde oldukları çocuğu yakalamak üzere harekete geçtiler. Ötüken Ana tehlikeyi görür görmez çocuğu haberdar etti. Çocuk tuzaklar kurdu,

---

[2] Yeraltı dünyasının efendisi Erlik Han'ın kızı.

[3] Toprak Ana olarak da anılan, yerin sahibi olan tanrıça. Orijinal destanda bu isim kullanılmamıştır.

silahlarını kuşandı ve düşmanlarını beklemeye koyuldu. Yedi kara kurt tuzaklarla boğuşurken oklarını fırlattı ve yedisini birden öldürdü. Dokuz kara kuzgunu da çığlık çığlığa kendisine doğru kanat çırparlarken vurup öldürdü.

Ötüken Ana yıllar yılı besleyip büyüttüğü oğlunu böyle gördüğü için mutluydu. Onun artık kim olduğunu bilme ve bir isme sahip olma vakti gelmişti. Ona nerden geldiğini, annesinin babasının kim olduğunu, bu düşmanları kimin gönderdiğini bir bir anlattı. "Senin adın bundan sonra Kögüdey Mergen!" dedi. Ona yeni elbiseler dikti, yeni bir kılıç, yeni bir ok verdi. Ömrü boyunca yoldaşlık etmesi için de bir Tulpar[4] hediye etti. Kögüdey Mergen, Ötüken Ana'dan aldığı bu hediyelerle kendisini bekleyen zorlu sınavlara doğru yola çıktı. Amacı, hem anne ve babasını hem de halkını Kara Kula'nın elinden kurtarmaktı.

Kögüdey Mergen, Kara Kula'nın boyun eğdirdiği yetmiş kağanın ülkesini bir bir aştı. Onu ve yaman atını gören kağanlar ve onların halkları, kurtuluşun bu bahadır elinden olacağına inandılar. Kögüdey Mergen yedi yolun kesiştiği yere gelmişti ki Tulpar'ı durdu.

"Burada iki muhafız bekler. Onlar Erlik Han'ın hizmetindelerdir. Kızının yurdunu korusunlar diye buraya gönderildiler. Eğer sen tedbirli olmazsan seni öldürmeleri işten değil, davran silahına!" diyerek sahibini uyardı.

Kögüdey Mergen Altı Oroon'dan[5] gelen bu kara bahadırlarla dövüşmeye hazırdı. Birinin elinde topuz, diğerinin elinde balta vardı. Kögüdey Mergen zorlu bir vuruşmadan sonra ikisini de alt etmeyi başardı. Cesetlerini onları ait oldukları yere götürsün diye Toybodım Irmağı'na attı ve yoluna devam etti.

Önünde bu kez sarı renkli zehirli deniz vardı. Bu deniz Toybodım Irmağı'na bağlıydı. Buraya giren hemen ölür, ır-

[4] Zor zamanlarda saklı kanatları ortaya çıkan uçan atlar.

[5] Erlik Han'ın hâkimiyetinde bulunan yer altı dünyası.

mak sayesinde de Altı Oroon'a giderdi. Kögüdey Mergen sağa gitti, sola gitti, bir geçit aradı, bulamadı. Nice balıkçılardan yardım istedi, kimse oralı olmadı. Nihayetinde Tulpar, sahibine yine çareyi gösterdi. "Ben seni karşıya geçireceğim." dedi. Bir yıllık mesafeye eş değer ölçüde geri çekildi. Tüm gücüyle koşmaya başladı, sonra uçarak denizi aştı ve yere kondu. Kögüdey Mergen, atının yelelerini okşayıp öptü, ona minnetini sundu.

Kögüdey Mergen ve atının önündeki yeni engelleri iki kara dağdı. Bu dağlar, gece gündüz birbiriyle toslaşan iki kara boğa gibi bir açılıp bir kapanıyordu. Kara Taacı'dan izinsiz olarak bu dağları aşmaya çalışanlar, ikisinin arasında kalıp un ufak oluyorlardı. Kögüdey Mergen epey vakit bir geçit aradı. Kurda, kuşa sordu, bilen çıkmadı. Tulpar'ı yine ona çare olabilirdi ama gücüne güç lazımdı. Atına yedi gün şifalı sulardan içirdi, yedi gün Altay'ın yeşilliklerinden yedirdi. Yedi günün sonunda onu koşturmaya başlamadan Ötüken Ana'nın kendisine azık olarak verdiği yiyecekler arasında bir parça kurut[6] çıkardı ve Tulpar'ına yedirdi. Ötüken Ana'nın şifalı elleriyle hazırladığı kurutu yiyen Tulpar etine, kemiğine, ciğerine güç doldu. Kögüdey Mergen: "Haydi şimdi koş benim yaman atım, aş bu kara dağları!" diyerek atını mahmuzladı. Tulpar tüm gücüyle koştu, ayakları yerden kesildi, görünmez kanatları açıldı ve iki kara dağı aştı, Kara Kula'nın yurduna ulaştı.

Kara Kula'nın yurdu çağlayarak akan doksan kollu bir ırmağa sahipti. Doksan çeşit kara sığır, binlerce kara deve, doksan ulu vadi, kara savaşçılar tarafından savunuluyordu. Tulpar gökte süzüldü, Kögüdey Mergen yeri karış karış süzdü. Gözleri bu kara diyarın ortasındaki ak yüzlü halkı seçti. Tulpar "İşte!" dedi.

---

[6] Yağsız yoğurdun tuzlanarak güneşte kurutulmasıyla elde edilen bir çeşit peynir türü.

"O ak saçlı adam senin babandır. O ak yüzlü kadın senin anandır." dedi.

"Peki bu kara boğaya binmiş gelinlik kız kimdir?" diye sordu Kögüdey Mergen.

"O da Erlik Han'ın kızı Kara Taacı'dır. Kara Kula seferdeyken onun malını mülkünü o yönetir." diye cevapladı.

Kara Taacı da tepelerinde uçan atı ve sırtındaki bahadırı görmüştü. Erlik Han'ın kızı olduğu için gaybı görebiliyordu. Kögüdey Mergen'in de kocasını mağlup edecek kişi olduğunu biliyordu. Kendisini de düşman belleyip tekrar Altın Oroon'a göndermesin diye onun safında yer almak fikrindeydi. Güzelliğiyle onu etkileyip karısı olmak emelindeydi.

Kögüdey Mergen yere inince küçük bir çocuk kılığına büründü ve anne babasının otağına doğru ilerledi. Otağa varıncaya dek kara bahadırlardan onlarcasıyla mücadele etti ve hepsini yendi. Nihayetinde otağa vardı ve kendisini Tastarakay olarak tanıttı. "Varsa bir tas yemek isterim sizden." dedi. Onu tanımayan annesi bit sirkesi çorbası ikram etti. Tastarakay yemeğe hayretle baktı. "Kara Kula bize bundan fazlasını reva görmüyor." dedi annesi. Çocuğa kim olduğuna, nereden geldiğine dair sorular soruyorlardı ki kapıda köpek hırıltısı duyuldu. Tastarakay hızla kapıya çıktı. Kara Taacı yetmiş kara köpeğini onun üzerine salmıştı. Tastarakay hepsinin hakkından geldi. Sonra tekrar otağa girdi. Yaşlı karı koca çocukta bir gariplik olduğunu sezdi. Yemeğinden bir kaşık almamıştı ki kapıda bu kez kara boğanın homurtusu duyuldu. Çocuk yine hışımla dışarı çıktı ve Kara Boğa'nın karşısına dikildi. Boğanın sert hamlelerini ustalıkla savuşturup onu da alt etmeyi başardı. Yaşlı kadın bu dövüş sırasında çocuğun kürek kemikleri arasındaki beni gördü. Kendi oğlu aklına geldi. "Bu çocuk yoksa benim oğlum mu?" diye geçirdi aklından.

Kara Boğa'nın da hakkından gelen çocuk gerçek kimliğine büründü ve kendisini tanıttı.

"Ey anam, ey babam ben oğlunuz Kögüdey Mergen'im. Beni emanet ettiğiniz Altay bana babalık etti, Ötüken Ana analık etti. Her şeyi bana anlatan da Ötüken Ana oldu. Yetiştim, güçlendim ve sizi almak üzere yola çıktım. Tüm engelleri aştım ve işte karşınızdayım."

"Ey oğul Kara Kula bildiğin düşmanlara benzemez. Ne ok işler ne kılıç darbesi… Sırrını bulmadan onu alt edemezsin. Geldiğin yoldan geri dön, sırrı öğren ve geri gel. Bizi ancak o zaman kurtarabilirsin." dedi Maaday Kara.

Kögüdey Mergen geldiği gibi Tulpar'ın sırtında Altaylara geri döndü. Yedi bilgeyi arayıp buldu, onların karşısına da Tastarakay kılığında çıktı. Aylarca hizmetlerinde bulundu. Çay isteseler çay verdi, arak[7] isteseler arak verdi. Nihayetinde onlardan Kara Kula'nın sırrını öğrendi. Üç gök maralının karnındaki altın kutuda saklı iki bıldırcın ölmeden, Kara Kula'nın ölmesi mümkün değildi. Altaylarda yavru bir karaca kılığına büründü ve sabah akşam ağlamaya başladı. Sonunda bu ağlayışlara kayıtsız kalamayan marallar onun yanına geldiler. Kögüdey Mergen kendi kılığına büründü ve marallara:

"Size bir kötülük düşünmem ey kutsal marallar, tek isteğim karnınızdaki altın kutudur." dedi.

Marallar hareketsiz kaldılar. Kögüdey Mergen karınlarını yararak altın kutuyu aldı. Marallar yine uçup göğe çıktılar. Kögüdey Mergen altın kutu içindeki bıldırcınları aldı ve kafalarını büktü, ak mendile sarıp heybesine koydu.

O günden sonra Kara Kula boynu bükük gezdi, başındaki ağrılardan uyku uyuyamadı. Nice şifacıları çağırdı ama kimse çare bulamadı. Nihayetinde bir Kara Kam[8] gel-

[7] Altaylarda içilen keyif veren bir içecek.

[8] Gerek göklere gerekse de Erlik Han'ın dünyasına yolculuk yapabilen özel yetenekli kamlar. (Şaman)

di. Üzerinde manyak, elinde kam davulu ile Kara Kula'nın etrafında dönmeye başladı. Bir müddet sonra kendinden geçti ve ruhsal yolculuğa çıktı. Orada tüm gerçeği gördü. Kendisine geldiğinde Kara Kula merakla ne gördüğünü sordu.

"Altaylardan getirdiğiniz halklara mensup bir çocuk sizden saklanmış. O çocuğa Altaylar bakmış. Size karşı büyük bir kinle büyümüş ve tek amacı sizi alt etmek olmuş. İşte o çocuk gök marallarının karnındaki bıldırcınları ele geçirmiş. Korkarım sizin canınız artık onun sarıp cebine koyduğu ak mendilin arasındadır."

Kara Kula öfkeyle ayağa kalktı. Kara Kam'a öyle sert vurdu ki onu Altı Oroon'a gönderdi. Tam o an Kögüdey Mergen karşısına dikildi. Öyle ki heybetini gören muhafızların hepsi Kara Kula'yı terk etti. Kögüdey Mergen gözlerini Kara Kula'nın gözlerine dikti.

"Erlik Han'ın hizmetkârlarını yere serdim, zehirli denizi aştım, iki kara dağı geçtim de geldim. Ak saçlı anamı, ak yürekli babamı, ak yüzlü halkımı kurtarmak, senden intikamımı almak için. Sen ki beni anasız babasız yurtsuz bıraktın. Yaptıkların yanına kâr mı kalır sandın?"

Sonra heybesinden bıldırcınları çıkardı. Önce birinin başını gövdesinden ayırdı, Kara Kula'nın yaman atı birden yere yığıldı. Sonra ikinci bıldırcını çıkardı. "Şimdi de görelim sen nasıl can veriyorsun?" dedi ve onun da başını gövdesinden ayırdı. Yenilmez denen Kara Kula, yere düştü. Ölümsüz bilinen Kara Kula, Altı Oroon'a indi. Son çığlığı Altaylarda yankılandı. Zulmü altında inleyen insanlar ise sevince boğuldu.

Kögüdey Mergen'den cesaret alan halk, zalim askerleri kılıçtan geçirdi, zararsızlara ise dokunmadı. Ne kadar sürüleri varsa topladılar gerisin geri düştüler yola. Kara Taacı, Kögüdey Mergen'in karşısına dikildi:

KAYNAKÇA

E. G. NASKALI. - *Altay Destanı Maaday-Kara , Yapı Kredi Yayınları, İstanbul,* 2015

Prof. Dr. F. BAYAT - *Türk Şaman Metinleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2019

Prof. Dr. B. ÖGEL - *Türk Mitolojisi I-II*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, İstanbul, 2014

J.P. ROUX - *Türklerin ve Moğolların Eski Dini, Kabalcı Yayınevi, İstanbul*, 2011

J.P. ROUX - *Eski Türk Mitolojisi*, Bilgesu Yayıncılık, Ankara, 2011

K.C. HOLLAND - *Noorse Mythen, Lemniscaat B.V. Uitgeverij*, Roterdam, 2018

S. STURLUSON - *Viking Mitolojsi*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2018

A. COTTERELL, R. STORM - Grote Mythologie Encyclopedie, Veltman Uitgeverij, Utrecht, 2017

B. UMAR (Çev.) – *Nibelunglar Destanı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001*

S. HURWITZ - *LILITH : Die erste Eva, Daimon, Einsiedeln, 2020*

A. ERHAT - *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2017

P. GRIMAL - *Yunan ve Roma Mitoloji Sözlüğü, Kabalcı Yayınları, İstanbul,* 2012

K. KERENY - *Yunan Mitolojisi*, Say Yayınları, İstanbul, 2018

P. WILKINSON - *Myths and Legends*, DK, Londra, 2009

J. VAN DIJK *Ancient Egypt : The New Kingdom and the Amarna Period, LLC Publishing ,New York* 2011

G. HEART - *Mısır Mitleri, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2017*

G. PINCH - *Mısır Mitolojisi, Say Yayınları, İstanbul,* 2019

E.T. C. WERMER - *Çin Mitleri ve Efsaneleri, İlya İzmir Yayınevi, İzmir,* 2013

D. A. MACKENZIE - *Çin ve Japon Mitolojisi,İmge Kitabevi, Ankara,*1996

Prof. Dr. G.DUMEZİL - *Oset Nart Destanları, Kafdav Yayıncılık, Ankara,* 2005

P. B. ELLIS - *Celtic Myths & Legends*, Little, Londra, 2003

F. MACDONALD - *Kelt Mitolojisi*, Akılçelen Kitaplar, Ankara, 2014

B. PRICE - *Kelt Mitolojisi, Kalkedon Yayıncılık*, İstanbul, 2011

M. ASHKENAZİ - Japon Mitolojisi, Say Yayınları, İstanbul, 2018

Prof. Dr. A. ROECK - *Belgische Sagen & Legenden*, De Vlijt, Antwerpen, 1980

A. AFASEYENEV - *Russian Fairy Tales, The Planet, Poole, 2013*

G. UZELLİ - *Slav Mitolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2016

E. WARNER - *Rus Mitle*ri, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2017

A. GÜL - Ansiklopedik Hinduizm Sözlüğü, İz Yayıncılık, İstanbul, 2018

W.D. O'FLAHERTY - *Hindu Mitolojisi*, İmge Kitabevi, Ankara, 1996

Y. ZEYREK - *Dede Korkut Kitabı, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015*

J. CAMPBELL - *Yaratıcı Mitoloji, Islık Yayınları, İstanbul,* 2016

J. CAMPBELL - *İlkel Mitoloji, Islık Yayınları, İstanbul,* 2016

J. BOTTERO, S.N. KRAMER – *Mezopotamya Mitolojisi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2019

E. LÖNNROT – *Kalevala, Balkanoğlu Matbaacılık, Ankara,* 1965

Y. BONNEFOY - *Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü I-II, Alfa, İstanbul,* 2011

H. ZIMMER, Kral ve Hortlak, *Kabalcı Yayınları, İstanbul, 1975*

H. BURHAM - *The Esoteric Codex: Deities of Knowledge, Lulu, North Carolina,* 2015

C. LEVI-STRAUS - *Mit ve Anlam, İthaki yayınları, İstanbul*, 2018

E. FROMM - *Rüyalar,Masallar,Mitler* , Say Yayınları, İstanbul, 2017

FÎRDEVSÎ (Çev Pr.N. LUGAL) – *Şahnâme*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2014

Prof. Dr. N. YILDIRIM - *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2008

R. GRAVES, R. PATAI – İbrani Mitleri,Say Yayınları, İstanbul, 2013

M. ANDREW - *Sohrab and Rustem*, Fredonia Books, Amsterdam, 2002

MAKALE

R. A. BRIGHTMAN - *The Windigo in The Material World, 1994*

DİJİTAL KAYNAKLAR

https://www.newworldencyclopedia.org
https://www.britannica.com/
https://norse-mythology.org/
https://mythology.net/
https://mythopedia.com/
https://www.timelessmyths.com/
https://www.history.nl/
http://www.newworldencyclopedia.org/
https://www.univie.ac.at/rel_jap/kami/Kategorie:Mythologie
http://www.mythencyclopedia.com/
http://maerchenbasar.de/klassische-maerchen/
https://www.slavorum.org/
https://www.volksverhalen.be/sagen
https://www.ancient-origins.net/
http://www.ancient-mythology.com/
https://www.legendsofamerica.com/
https://mythologian.net/
http://nzetc.victoria.ac.nz/
https://bardmythologies.com/
http://www.japanesemythology.jp/
https://www.academia.edu/